

Història de Cabrera

Des de les primeres grans civilitzacions mediterrànies, Cabrera ha estat objecte d'interès. Fenicis, romans, bizantins... tingueren a l'illa refugi o base estratègica per a grans objectius. Durant l'època medieval fou un element estratègic dels mallorquins per a defensar-se de les incursions dels moros. Al segle XIV s'hi construí el castell i la torre de senyal que servia —mitjançant el foc— per a donar avís a la costa sud mallorquina del perill imminent i, a través de la ràpida comunicació de torre de senyal a torre de senyal, l'alerta es generalitzava per tota l'illa. Així, a vegades es podia avortar l'atac o fugir.

La part més coneguda de la història de Cabrera, i també la més negra, és la que la convertí en un dramàtic camp de concentració de presoners francesos durant la guerra contra

Napoléó. La derrota francesa a la batalla de Bailén (1809) fa caure presoners milers de soldats de l'exèrcit de Napoléó. Sense saber gaire bé com gestionar aquella allau de gent, les autoritats espanyoles activen un sistema de pontons —vaixells sense màstil— destinats a fer de presons. Els primers s'utilitzen a Cadis, però com que de presoners n'hi ha tants i tants —20.000—, aviat se n'envien prop de 9.000 cap a Mallorca. Les autoritats illenques, com també la població, veien amb força recel aquests visitants, pel perill que podien significar si es rebel·laven. De fet, la Junta Suprema de Mallorca —autoritat durant la guerra— es negà a rebre'ls, però finalment es trobà forçada a acceptar el regal. Aleshores havia de decidir on instal·lar-los. Hom rumià diverses alternatives —com ara els fossars de la muralla de Palma, o repartir-los entre diversos pobles—, però cap no va convèncer ningú, fins que el trasllat a Cabrera va ser almenys l'únic que no aixecava crítiques, perquè no hi vivia ningú. Entre el 5 i el 10 de maig

El govern balear gestionarà Cabrera

La Conselleria de Medi Ambient del Govern de les Illes Balears i el Ministeri de Medi Ambient espanyol arriben a un acord de cessió de la gestió del parc de Cabrera.

Han transcorregut divuit anys d'ençà que l'arxipèlag de Cabrera fou declarat *parque nacional marítim y terrestre* i fins ara no s'ha fet realitat l'antiga reivindicació ecologista, social i política illenca de gestionar el parc directament a les Balears. Després de moltes gestions, el conseller de Medi Ambient, Miquel Àngel Grimalt, i el Ministeri de Medi Ambient espanyol, a través del secretari d'estat, Josep Punxeu, arribaren fa quinze dies a un principi d'acord pel qual el govern espanyol cedirà les competències de gestió del parc al govern de les illes Balears a partir del dia 1 de juliol propvenent. L'acord es tancà telefònicament el divendres dia 20 de març, en una conversa entre els dos responsables esmentats, que cloïen així una llarga negociació.

En virtut del pacte, el govern de les Illes també gestionarà el Centre d'Interpretació del parc de Cabrera.

Es tracta d'un centre fet a instància del qui fou ministre de Medi Ambient, Jaume Matas. L'obra ha estat objecte de les investigacions de la fiscalia sobre les suposades irregularitats que podria haver comès Matas durant la seva darrera presidència illenca (2003-2007). El total de la transferència de la competència és de 4,8 milions d'euros, una quantitat inferior a la que pretenia la part balear (5,3 milions), però suficient per a acceptar d'assumir la gestió plena del parc.

Un èxit per a les Balears. La negociació ha durat més de vuit anys. Els primers contactes foren entre el govern balear del primer pacte de progrés (1999-2003) i l'executiu espanyol presidit per José María Aznar, amb Jaume Matas de ministre de Medi Ambient (2000-2003). Durant tot aquest període el govern espanyol manifestà diverses vegades que la “bona voluntat” faria

possible un acord, però el fet cert és que mai no s'acomplia. I així, d'ençà de l'any 2004, hi ha una sentència del Tribunal Constitucional que reconeix que la gestió d'aquests parcs ha de ser de les comunitats autònomes. A la darrera fase, amb el govern illenc a mans del pacte de centre-esquerra i el de Madrid a les del PSOE, s'acostaren força les posicions, però l'escull principal era econòmic. La part balear demanava més diners que no oferia Madrid. Ara, finalment, s'ha tancat l'acord telefònicament i, si res no canvia, d'aquí a tres mesos les Balears n'assumiran la gestió. El govern rebrà de l'estat 3,6 milions, que es destinaran a la gestió del parc i 1,2 més que seran per al centre d'interpretació.

La Conselleria de Medi Ambient ha donat una gran importància a l'acord perquè és una vella reivindicació general a les Illes, però també perquè “hem aconseguit que Madrid reconegui el gran interès que té tant el parc com el centre d'interpretació” per al govern balear. El departament presidit per Miquel Àngel Grimalt entén l'acord amb clau autonomista i en destaca que “a partir de l'1 de juliol serà possible una gestió del parc més propera a la realitat de la gent de les Illes i, per tant, podrà

del 1809 arriba el primer contingent de presoners a Cabrera. La majoria ja hi arribaren en mal estat físic: el viatge des de Cadis fins a Mallorca era un infern que durava prop d'un mes. Els francesos s'amuntegaven dins els pontons, que eren estirats per unes altres naus –britàniques, la majoria–, sense prou aliments ni condicions higièniques adequades. I en arribar a Cabrera, els esperava la pitjor cosa possible: res. Els qui sobrevisqueren van menjar fins i tot rates, perquè els conills ben aviat desaparegueren. Passant tota mena de canusies, hagueren d'esperar a l'illa que acabàs la guerra, cosa que no s'esdevingué fins el 1814. Foren cinc anys de drama per a aquells més de 9.000 presoners, només uns 3.600 dels quals quedaren vius i pogueren tornar a ca seva.

Durant el segle XIX, es fan uns quants projectes de poblament de l'illa que fracassen l'un rere l'altre. A la fi, el 1890 la rica família mallorquina Feliu compra l'illa, intenta implantar-hi el conreu de vinya i repoblar-la. No ho aconsegueix,

però manté la propietat –que arriba a ser part del cognom: Feliu de Cabrera– durant els següents 26 anys. Però el 1916 el govern espanyol l'expropia per “interès estratègic de la defensa”. A partir d'aleshores, s'hi instal·là un destacament militar.

El 1973 la situació canvia. El govern espanyol decideix que cada any, a l'estiu, es faran a Cabrera exercicis militars amb foc real. A final de la dècada, quan el moviment ecologista mallorquí –pioner a tot l'estat espanyol– ja era una realitat, començaren les protestes contra les maniobres militars i es reivindicà que Cabrera es convertís en parc natural. La pressió ecologista donà resultat i el 1986 s'acabaven les maniobres. Però les manifestacions perquè fos preservada no s'acabaren: 10.000 persones es manifestaren a Palma el 1989 per aquest motiu. A la fi, el 29 d'abril del 1991 el BOE publica la llei que fa de Cabrera el primer “parque nacional marítimo y terrestre” de l'estat espanyol.

A l'esquerra, Miquel Àngel Grimalt, conseller de Medi Ambient del govern balear. A la dreta, vista de l'illa de Cabrera.

El parc de Cabrera

L'arxipèlag de Cabrera és format per l'illa del mateix nom i divuit illots que l'envolten. El total de la superfície és de 1.350 hectàrees terrestres i 8.703 de marítimes. Totes sota un estricte règim de visites. S'hi pot accedir a través d'embarcació particular –per a la qual cosa s'ha de demanar permís amb prou antelació– o bé, més fàcilment, mitjançant les embarcacions per a turistes, que uneixen la colònia de Sant Jordi (ses Salines) amb Cabrera, una línia que es manté oberta durant tota la temporada alta amb una freqüència diària. A Cabrera es pot gaudir dels riquíssims fons marins, de les restes arqueològiques que testimonien el passat històric –amb ocupació humana coneguda d'ençà dels fenicis– i també de la sargantana, de la qual es coneixen deu subspècies a l'arxipèlag.

haver-hi més implicació local envers el parc”.

Tot i que la gestió serà responsabilitat del govern balear, a través de la Conselleria de Medi Ambient, la titularitat continuarà essent estatal i, més concretament, del Ministeri de Defensa. En aquests moments, hom ignora si es mantindrà un destacament militar a l'illa i com afectarà el règim de visites a l'arxipèlag. Un dels objectius de la conselleria amb relació al parc és de poder ampliar-ne l'extensió per preservar-hi al màxim l'abundosa riquesa ecològica.

Miquel Payeras